

Veesser Enkweg 47 te Veessen

EcoTierra- ecologisch adviesbureau

Veesser Enkweg 47 te Veessen

- Quickscan in het kader van de Wet Natuurbescherming, inclusief nadere onderzoeken -

Opdrachtgever	VanWestreenen BV Anthonie Fokkerstraat 1a 3772 MP Barneveld
Contactpersoon	Mevrouw L. van Laar
Datum veldbezoek(en)	8 augustus 2016 (quickscan) 16 maart 2017 (steenuil) 5 april 2017 (huismus) 11 mei 2017 (huismus)
Uitvoerend ecooloog	ing. J.M. de Wever
Kenmerk rapport	Q2017.024-Quickscan flora en fauna Veesser Enkweg 47 te Veessen
Datum rapport	20 mei 2017- Geactualiseerd, inclusief uitkomsten nadere onderzoeken 31 augustus 2016- Oorspronkelijk rapport (Q2016.087-Quickscan flora en fauna Veesser Enkweg 47 te Veessen)
Auteur	ing. J.M. de Wever

Paraaf

EcoTierra-ecologisch adviesbureau
Margijnenenk 12
7415 JZ Deventer

www.ecotierra.nl
info@ecotierra.nl
0570-597418

→ Draagvlak voor natuur is de basis voor natuurbescherming

Dit rapport is vervaardigd op verzoek van opdrachtgever en is zijn eigendom. Niets uit dit rapport mag worden verveelvoudigd en/of openbaar gemaakt worden d.m.v. druk, fotokopie, digitale kopie of op welke andere wijze dan ook, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de opdrachtgever hierboven aangegeven. EcoTierra- ecologisch adviesbureau is niet aansprakelijk voor gevolgschade, alsmede voor schade welke voortvloeit uit toepassingen van de resultaten van werkzaamheden of andere gegevens verkregen van EcoTierra- ecologisch adviesbureau; opdrachtgever vrijwaart EcoTierra- ecologisch adviesbureau voor aanspraken van derden in verband met deze toepassing.

INHOUDSOPGAVE

SAMENVATTING

1 INLEIDING	5
1.1 AANLEIDING	5
1.2 DOELSTELLING	5
1.3 VOLLEDIGHEID ONDERZOEK	5
1.4 GELDIGHEIDSDUUR RAPPORT	6
2 ONDERZOEKSOPZET	7
2.1 DESKRESEARCH	7
2.2 VELDBEZOeken	7
3 SITUATIEBESCHRIJVING	9
3.1 HUIDIGE SITUATIE	9
FOTO'S: INDrukKEN PLANGEBIED.	11
3.2 GEWENSTE TOEKOMSTIGE SITUATIE EN VOORGEnOMEN INGREN	12
4 BEVINDINGEN ONDERZOEK	13
4.1 BEVINDINGEN BRONNENONDERZOEK	13
4.2 BEVINDINGEN VELDONDERZOEK	14
5 EFFECTENBEOORDELING	19
5.1 EFFECTEN BESCHERMDE GEBIEDEN	19
5.2 EFFECTEN SOORTEN	19
6 CONCLUSIE EN VRIJBlijVEND ADVIES	22
6.1 CONCLUSIE	22
6.2 VRIJBlijVEND ADVIES	23

BIJLAGEN

1. (Veld)waarnemingen nadere onderzoeken
2. Wettelijk kader
3. Lijst beschermde soorten
4. Jaarrond beschermde nesten
5. Literatuurlijst

SAMENVATTING

In opdracht van VanWestreenen BV heeft EcoTierra- ecologisch adviesbureau in 2016 aan de Veesser Enkweg 47 te Veessen (gemeente Heerde) een quickscan flora en fauna uitgevoerd in het kader van de Flora- en faunawet.

Op 20 mei 2017 is de rapportage geactualiseerd naar de huidige wetgeving (Wet natuurbescherming, ingegaan op 1 januari 2017). Tevens zijn de resultaten van de aanbevolen nadere onderzoeken meegenomen in onderhavige rapportage.

Het plangebied is gelegen ten noordoosten van de dorpskern van Veessen en betreft een deel van het agrarische perceel Veesser Enkweg 47. Het betreft het deel waarop de agrarische opstallen en de boomgaard zijn gesitueerd, de aanwezige boerderij valt buiten het plangebied.

Het plangebied is niet gelegen in het Gelders Natuurnetwerk. Wel ligt het plangebied in de Groene Ontwikkelingszone. De verwachting is dat de beoogde ingrepen geen significant negatief effect zullen hebben op de ontwikkelingsdoelen die voor deze GO zijn opgesteld. Bij de inrichting van het plangebied dient rekening te worden gehouden met de opgestelde ontwikkelingsdoelen en kernwaarden van het deelgebied. Binnen het plangebied zijn geen beheertypen aanwezig. De locatie ligt op circa 400 meter afstand van het Natura2000-gebied 'Rijntakken'.

De aanleiding voor het uitvoeren van onderhavige quickscan is de wens om een vrijstaande woning met bijgebouw en een woongebouw (2 wooneenheden) met bijgebouwen te realiseren. In dit kader worden alle agrarische opstallen geamoveerd. Er worden beperkt bomen gekapt en geen oppervlaktewateren gedempt. Het plangebied zal landschappelijk worden ingepast.

De ingrepen vinden plaats in het kader van ruimtelijke inrichting of ontwikkeling van gebieden.

De quickscan is gebaseerd op een bronnenonderzoek en een veldbezoek. Dit veldbezoek heeft op 8 augustus 2016 plaatsgevonden.

De nadere onderzoeken hebben op 16 maart (avond), 5 april en 11 mei 2017 plaatsgevonden.

Op basis van het uitgevoerde onderzoek kan worden geconcludeerd dat in de onderzochte situatie geen procedurele gevolgen zijn te verwachten.

- Een ontheffing in het kader van de Wnb is niet aan de orde;
- Voor algemeen voorkomende soorten geldt een algemene vrijstelling als het ruimtelijke ingrepen betreft;
- De zorgplicht is altijd van toepassing.

1 INLEIDING

In opdracht van VanWestreenen BV heeft EcoTierra- ecologisch adviesbureau in 2016 aan de Veesser Enkweg 47 te Veessen (gemeente Heerde) een quickscan flora en fauna uitgevoerd in het kader van de Flora- en faunawet.

Op 20 mei 2017 is de rapportage geactualiseerd naar de huidige wetgeving (Wet natuurbescherming, ingegaan op 1 januari 2017). Tevens zijn de resultaten van de aanbevolen nadere onderzoeken meegenomen in onderhavige rapportage.

1.1 Aanleiding

De aanleiding voor het uitvoeren van de quickscan is de wens om een vrijstaande woning met bijgebouw en een woongebouw (2 wooneenheden) met bijgebouwen te realiseren. In dit kader worden alle agrarische opstallen geamoveerd. Er worden beperkt bomen gekapt en geen oppervlaktewateren gedempt. Het plangebied zal landschappelijk worden ingepast.

De beschreven activiteiten kunnen negatieve gevolgen hebben voor aanwezige flora- en faunasoorten op de locatie en de directe omgeving.

In verband met de inwerkingtreding van de Wet natuurbescherming (Wnb) op 1 januari 2017 is het noodzakelijk om voorafgaande aan ruimtelijke ingrepen en inrichting te toetsen of de geplande activiteiten een negatief effect hebben op beschermde plant- en/of diersoorten en leefgebieden.

1.2 Doelstelling

Het doel van onderhavige quickscan is inzicht geven of de voorgenomen activiteiten een overtreding van de vigerende natuurwetgeving tot gevolg hebben.

Om dit inzicht te verkrijgen worden de volgende vragen beantwoord;

- zijn er binnen het plangebied beschermde dier- en plantsoorten aangetroffen en/of worden deze verwacht?
- wat is de juridische status van deze soorten?
- hebben de voorgenomen activiteiten een (significant) negatief effect op deze soorten?
- ligt het plangebied in of nabij beschermde natuurgebieden, zoals het GNN of Natura2000-gebieden?
- wat zijn de gevolgen en dienen er (mitigerende) maatregelen genomen te worden?
- dient er een nader onderzoek uitgevoerd te worden?
- dient er een ontheffing aangevraagd te worden?

1.3 Volledigheid onderzoek

Een quickscan is een momentopname en kan slechts in beperkte mate uitsluitel geven over de aan- of afwezigheid van soorten. Het kan voorkomen dat soorten niet worden waargenomen tijdens het veldbezoek. Aan de hand expert-judgement en bekende ecologische principes zal een inschatting worden gemaakt over het wel of niet voor kunnen komen van beschermde plant- en diersoorten. Verder is de quickscan geen veldinventarisatie. Veldinventarisaties omvatten meerdere opnamerondes die seizoensgebonden zijn en volgens standaardmethoden worden uitgevoerd.

1.4 Geldigheidsduur rapport

Afhankelijk van de aangetroffen soorten is de rapportage drie of vijf jaar geldig. Op het moment van onderhavig schrijven is nog niet precies duidelijk voor welke soorten welk termijn geldt. Voor Habitatrichtlijnsoorten en vogels met een jaarrond beschermd nest dient drie jaar als geldigheidsduur te worden gehanteerd.

2 ONDERZOEKSOPZET

In het kader van de quickscan van 2016 is de locatie gescreend op de aanwezigheid van beschermde plant- en diersoorten. Er is gestart met een deskresearch en vervolgens is de locatie bezocht.

Naar aanleiding van de bevindingen (mogelijk vaste verblijfplaats steenuil en huismus) is het plangebied nog enkele keren bezocht in 2017.

2.1 Deskresearch

Alvorens het terrein is bezocht zijn diverse (digitale) verspreidingsatlassen geraadpleegd. De waarnemingen zijn gedaan tussen 2011 en 2017. Hierdoor is indicatief een beeld verkregen of er streng en strikt beschermde soorten voorkomen in het kilometer-/uurhok waarin het plangebied is gelegen.

Op 18 maart 2017 heeft er wederom een bronnenonderzoek plaatsgevonden in verband met de aanpassing van het rapport naar de vigerende wetgeving.

Diverse kaarten (waaronder GNN, Natura2000 en natuurbeheerplan) van de provinciale site Atlas Gelderland zijn geraadpleegd op 6 augustus 2016.

In het kader van het nadere onderzoek is contact gezocht met de steenuilenorganisatie STONE. Contactpersoon bij STONE is de heer H. van Diepen.

2.2 Veldbezoeken

Het plangebied is in het kader van de quickscan op 8 augustus 2016 overdag bezocht. Ten tijde van het veldbezoek was het wisselvallig maar droog met een temperatuur van rond de 22°C.

Tijdens dit veldonderzoek is zoveel mogelijk concrete informatie verzameld met betrekking tot de aan- of afwezigheid van beschermde soorten (zicht- en geluidswaarnemingen, sporenonderzoek naar de aanwezigheid van pootafdrukken, graafsporen, nesten, holen, uitwerpselen, haren, etc.).

De directe omgeving van het plangebied is tijdens de veldbezoeken eveneens bekeken.

In het kader van het steenuilenonderzoek is het plangebied op 16 maart 2017 in de avonduren bezocht, een heldere nacht met een temperatuur van rond de 12°C. Het onderzoek naar de huismus heeft op 5 april en 11 mei 2017 plaatsgevonden, zonnige dagen met een temperatuur van 12°C respectievelijk 24°C.

De onderzoeken naar steenuil en huismus zijn gebeurd op basis van de soortenstandaard Steenuil en Huismus (RVO, versie 2.0 2014). De onderzoeksinspanning voor de steenuil is echter minder geweest omdat aan de hand van de aangeleverde informatie van STONE al een goed beeld was verkregen van aanwezige broedlocaties in de omgeving.

Op de onderzoeksavond in het kader van de steenuil is de inventarisatiemethode gehanteerd zoals beschreven op de site van STONE, het uitlokken van een territoriumroep. Hiervoor is gebruik gemaakt van het geluidsbestand op de site, afgespeeld via de telefoon en een bluetooth speaker. Die avond is ook rondgelopen met een batdetector (Pettersson D240X). Tevens is er gelet op exemplaren van de steenmarter.

GELUIDSNABOOTING

Het principe van de geluidsnabootsing berust op het uitlokken van de territoriumroep door het baltsgeluid van de Steenuil in het territorium af te spelen met een cassette- of cd-recorder. Omdat Steenuilen territoriale vogels zijn reageren ze over het algemeen goed op de vermeende indringer. Een andere, makkelijke manier van geluidsnabootsing is fluiten of het gebruiken van je eigen stem. Na enige oefening kan vrijwel iedereen de baltsroep (1^e fase) en de alarmroep (2^e fase) nabootsen. Het grote voordeel ten opzichte van een recorder is dat je veel beter kunt inspelen op de situatie ('even stoppen om te luisteren') en snel kunt variëren tussen de verschillende roepen. Het bereik van je stem is voldoende groot en de reactiebereidheid van de uilen doet niet onder aan de cassette-methode. Probeer ze, als je net begint, naast elkaar uit om het verschil in respons te kunnen meten. In gebieden met lage dichtheden is de respons vaak minder.

Geluiden interpreteren

Er zijn drie soorten geluiden die bij de inventarisatie van Steenuilen een rol spelen: balts- of territoriumroep (1^e fase), alarmroep (2^e fase) en de overige geluiden (opwindingsgeluiden). Deze geluiden zijn reeds besproken in het hoofdstuk over de algemene ecologie van de Steenuil. Hieronder wordt aangegeven wat de betekenis is van de geluiden voor de inventarisatie.

Territoriumroep 1^e fase

Deze roep, of zang, wordt door territoriale mannetjes voortgebracht. Dit is ook de roep die bij het inventariseren maatgevend is voor het vaststellen van een territorium.

Alarmroep 2^e fase

Dit geluid wordt door zowel het mannetje als het vrouwtje gemaakt. Hoewel dit geluid daarmee niet onderscheidend is voor de sexen is het wel een goede aanwijzing voor de aanwezigheid van Steenuilen.

Overige geluiden

Deze geluiden duiden op de aanwezigheid van Steenuilen maar zijn net als de alarmroep niet maatgevend in de inventarisatie.

Afbeelding 1: Methodiek onderzoek naar steenuil (bron: www.steenuil.nl (STONE)).

Tijdens het huismussenonderzoek is ook gelet op (zonnende) exemplaren van de steenuil.

De onderzoeken zijn uitgevoerd door een ecooloog met een relevante HBO-opleiding en ruime ervaring met het uitvoeren van quickscans. Tevens worden door de ecooloog diverse relevante cursussen gevolgd, symposia en congressen bezocht en diverse vakbladen en nieuwsbrieven gelezen om de laatste ontwikkelingen te volgen. De onderzoeker is in het bezit van diverse certificaten, waaronder 'Zorgvuldig handelen Flora- en faunawet, ruimtelijke ontwikkeling en inrichting, niveau 4. IPC Groene Ruimte (door Stadswerk erkend certificaat)'.

Tijdens het veldonderzoek in het kader van de quickscan is de initiatiefnemer geïnterviewd. De initiatiefnemer woont en werkt aangrenzend aan het plangebied. In het kader van het steenuilenonderzoek is de bewoonster van de boerderij geïnterviewd.

3 SITUATIEBESCHRIJVING

In dit hoofdstuk zijn de onderzoekslocatie en de voorgenomen activiteiten beschreven. Op onderstaande afbeelding is het plangebied weergegeven waarbinnen de activiteiten daadwerkelijk plaatsvinden.

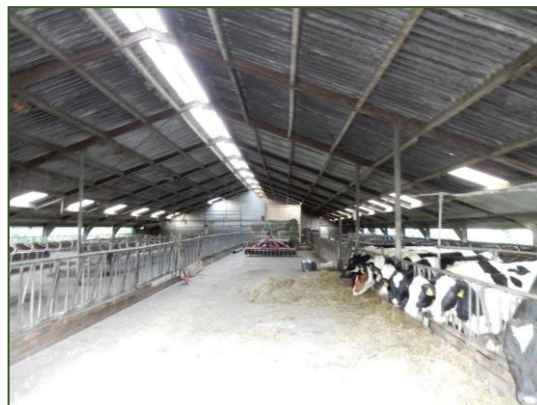
3.1 Huidige situatie

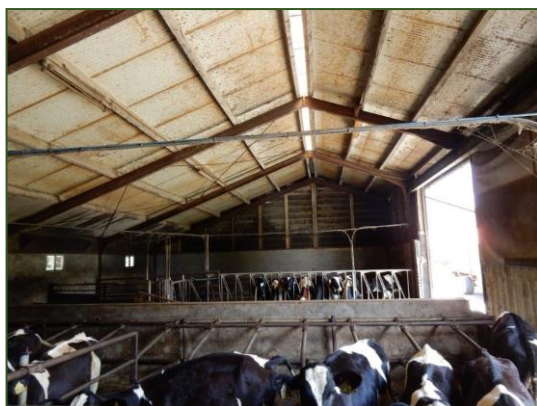
Afbeelding 2: Situering onderzocht gebied (bron: Atlas Gelderland, luchtfoto 2017).

Het plangebied is gelegen ten noordoosten van de dorpskern van Veessen en betreft een deel van het agrarische perceel Veesser Enkweg 47. Het betreft het deel waarop de agrarische opstallen en de boomgaard zijn gesitueerd. De aanwezige boerderij met bijschuur, die de naam De Boerkolk draagt, is aangewezen als “markant pand” en dient derhalve gehandhaafd te worden. De opstallen bestaan uit een ligboxenstal, kalverenstal en een garage. Rondom de opstallen zijn verharding, kuilplaten en groen aanwezig.

De directe omgeving bestaat uit een kleinschalige camping, (agrarische) bedrijven, een school en agrarische gronden, waaronder maisakkers en weide.

Foto's: Indrukken plangebied. De te amoveren opstallen.

Foto's: Indrukken plangebied. De te amoveren opstallen.

Foto's: Indrukken plangebied. Reeds geamoveerd in 2017.

Foto's: Indrukken plangebied.

Foto's: Overige indrukken.

Foto's: Overige indrukken.

Foto's: Indrukken directe omgeving.

3.2 Gewenste toekomstige situatie en voorgenomen ingrepen

De aanleiding voor het uitvoeren van de quickscan is de wens om een vrijstaande woning met bijgebouw (193 m²) en een woongebouw (2 wooneenheden) met bijgebouwen(390m²) te realiseren. In dit kader worden alle agrarische opstallen geamoveerd. Er worden beperkt bomen gekapt en geen oppervlaktewateren gedempt. Het plangebied zal landschappelijk worden ingepast, onder andere door de aanplant van hagen en solitaire bomen. Tevens zal de bestaande boomgaard worden verbeterd/ verstevigd.

Afbeelding 3: Gewenste nieuwe situatie (bron: VanWestreenen BV.).

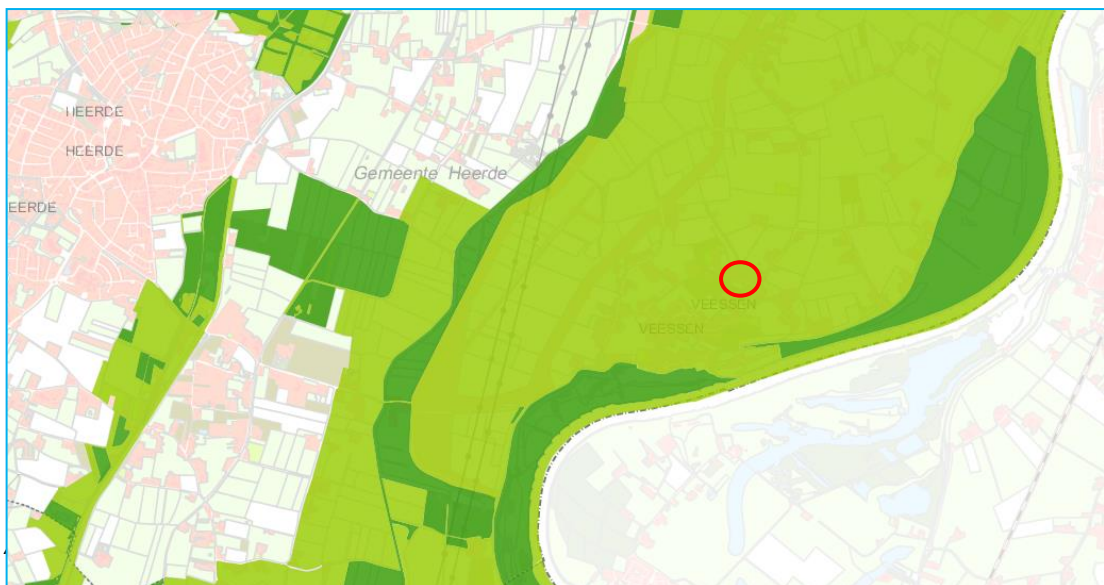
De ingrepen vinden plaats in het kader van ruimtelijke inrichting of ontwikkeling van gebieden.

4 BEVINDINGEN ONDERZOEK

In de Flora- en faunawet, waar de oorspronkelijke rapportage uit 2016 aan getoetst was, waren andere soorten beschermd dan in de huidige Wet natuurbescherming en in de nieuwe wet zijn nieuwe soorten toegevoegd. Aan de hand van expert-judgement, op nieuw geraadpleegde databases en aan de hand van genoteerde soorten en gemaakte foto's, is bekeken of nieuw beschermde soorten binnen het plangebied te verwachten zijn of wellicht zijn waargenomen tijdens het veldbezoek in 2016. Tevens is tijdens de veldbezoeken in 2017 gelet op de aanwezigheid van nieuw beschermde soorten.

4.1 Bevindingen bronnenonderzoek

In de databases van de provincie Gelderland is af te lezen dat het plangebied niet gelegen is in het Gelders Natuurnetwerk, maar wel in de Groene Ontwikkelingszone (deelgebied 85 'Weteringen IJsselvallei').

Voor de GO, deelgebied 85, zijn verschillende ontwikkelingsdoelen opgesteld.

ontwikkelingsdoelen natuur en landschap Groene Ontwikkelingszone	• ontwikkeling ecologische verbinding Oost-Veluwe - IJssel langs de weteringen: singels, graslanden, plas-drasbermen en moeraszones, aansluitend op het omringende landschap • ontwikkeling verbindingen tussen cultuurgronden IJsseldal en Veluwe: Gulbroek, Leigraaf bij Oene en Emsterbroek: singels en (broek)bosjes, graslanden, plas-drasbermen en moeraszones, aansluitend op het omringende landschap • behoud en herstel van de weidevogelpopulaties in het Wapenveldse Broek door agrarisch natuurbeheer en lokale inrichtingsmaatregelen • ontwikkeling bosranden en overgangen naar cultuurgronden • ontwikkeling biotopen voor reptielen en amfibieën • ontwikkeling cultuurhistorische patronen en beheersvormen • ontwikkeling van het kleinschalig landschap langs de voet van de Veluwe; houtsingels, beken en (schrale) graslanden
--	--

Afbeelding 5: Ontwikkelingsdoelen GO, deelgebied 85 (bron: Atlas Gelderland).

Het plangebied heeft geen beheertypen (Natuurbeheerplan 2017) meegekregen en ligt op circa 400 meter van het Natura2000-gebied 'Rijntakken'.

Er zijn in de geraadpleegde bronnen waarnemingen in de omgeving (kilometerhok) vermeld (niet uitputtend opgenoemd) van vleermuizen (waaronder franjestaart, gewone en ruige dwergvleermuis, baardvleermuis, bosvleermuis, gewone grootoorvleermuis en laatvlieger), steenmarter, eekhoorn, grote bosmuis, steenmarter, kerkuil, steenuil, huismus, gierzwaluw,

boomvalk, havik, buizerd, ooievaar, ransuil, grote gele kwikstaart en levendbarende hagedis. De geraadpleegde bronnen geven over het algemeen waarnemingen weer per kilometerhok. Hierdoor worden vaak meldingen gedaan van soorten die in principe niet te verwachten zijn binnen een dergelijk plangebied. Zeker gezien de ligging nabij de IJssel.

Het contact met STONE heeft zeer nuttige informatie opgeleverd wat betreft de aanwezigheid van de steenuil en kerkuil binnen en nabij het plangebied. Volgens de verkregen informatie hangen er in de directe omgeving veel speciale steenuilenkasten, zoals op de erven Hogeweg 9, 13 en 15. Tevens hangen er kasten aan de Veesser Enkweg (schuin tegenover nummer 47), de Stege 14, de IJsseldijk en het perceel naast het bedrijf Mechanisatiebedrijf Van de Scheer. In sommige van deze kasten wordt ook gebroed. In de door H. van Diepen opgehangen kast binnen het onderzochte perceel wordt niet gebroed. In bijlage 1 worden de kasten weergegeven in de directe omgeving en de steenuilenkast binnen het perceel.

Tevens is aangegeven dat er een kerkuil aanwezig is in de woonboerderij. In 2017 is door de heer H. van Diepen een nieuwe kast opgehangen voor de kerkuil.

4.2 Bevindingen veldonderzoek

Flora

Binnen het daadwerkelijke plangebied zijn geen beschermde wilde planten waargenomen. Het plangebied is grotendeels bebouwd en verhard. De bomen en struiken zijn aangeplant. De voorkomende soorten planten zijn ruderaal soorten zoals perzikkruid, zevenblad, brandnetel, bijvoet, klein springzaad, grote ereprijs, madelief, koolzaad en braam.

Ook soorten die in de nieuwe wet zijn toegevoegd zijn niet aangetroffen.

Vogels

Tijdens het veldbezoek in het kader van de quickscan zijn binnen het plangebied roodborst, merel, houtduif, kraai, huismus, spreeuw en koolmees waargenomen.

De groep huismussen was tijdens de quickscan met name in de groenstructuren van de boerderij aanwezig, maar kwam ook voor in en op de te amoveren opstallen en bij de kuilvoerplaten. In en aan de te amoveren opstallen zijn enkele elementen, zoals windveren en isolatiepanelen, aanwezig waar huismussen gebruik van kunnen maken om er te broeden.

In dit kader is er een nader onderzoek naar de huismus uitgevoerd.

Foto's: Huismussen en spreeuwen op en in de ligboxenstal tijdens quickscan 2016.

Het nadere onderzoek naar de huismus heeft geen nesten opgeleverd in de te amoveren opstallen. De huismussen foerageren wel in de opstallen. De huismus broedt in de boerderij en naastliggende percelen. In het kippenhok hangen speciale nestkasten voor de huismus. De

groenstructuren rondom dit kippenhok zijn een belangrijk onderdeel van het functionele leefgebied van de huismus, onder andere voor voedsel, schuilen en mogelijk zelfs broeden.

Foto: Nestkasten huismus en belangrijk groen en broedlocatie spreeuw in boerderij (2017).

In de ligboxenstal en in de koeienweide waren in 2016 waren spreeuwen aanwezig. Tijdens het onderzoek in 2017 bleek dat de spreeuw ook broedt in de boerderij.

Er is tijdens het veldbezoek van de quickscan gelet op sporen van uilen. Met name steen- en kerkuil waren op een dergelijke locatie te verwachten. Bij de te handhaven boerderij is een invliegopening aanwezig met daaronder fecaliën. Bij navraag bij de initiatiefnemer bleek dat er een kerkuilenkast aanwezig is op de zolder. Deze kast is in beheer bij de lokale uilenwerkgroep. Volgens de geïnterviewde zijn er in 2015 geen jongen geweest.

Foto's: Invliegopening kerkuil en ooievaarsnest ten noorden van het plangebied.

Er zijn toen geen concrete sporen (braakballen, veren en fecaliën) aangetroffen van de steenuil. De steenuil is een stuk kleiner dan de kerkuil en maakt gebruik van kleinere holtes. Volgens de initiatiefnemer komt de steenuil in de omgeving voor, maar niet binnen het plangebied.

Wel zijn er geschikte broedplekken aanwezig voor de soort.

In het kader van mogelijke aanwezigheid van broedlocaties van uilen is contact gezocht met STONE. Naar aanleiding van de aangeleverde informatie van STONE en de mededeling van de eigenaar was de verwachting dat er door de steenuil niet gebroed zou worden binnen het plangebied, maar wel nabij.

Op 16 maart 2017 heeft er ter controle een nachtelijk onderzoek naar deze soort plaatsgevonden. Op die avond zijn territoriale roepjes nagebootst. Op deze roepjes werd door diverse uilen in de omgeving gereageerd. In bijlage 1 worden de waarnemingen weergegeven. Eén uil liet zich naar de boomgaard binnen het plangebied lokken. Ook uilen verder weg

reageerden op de roepjes. Het plangebied is duidelijk gelegen binnen het territorium van een steenuil en er liggen meerdere territoria in de omgeving. De geïnterviewde bewoonster van de boerderij gaf die avond aan dat ze met name wel eens “een soort gemiauw” hoorde ten noorden van het plangebied. Er zijn tijdens het steenuilen- en het huismussenonderzoek geen sporen (veren, fecaliën en braakballen) van de steenuil aangetroffen in de te amoveren opstallen.

Foto: Steenuil gelokt naar boomgaard achter boerderij, steenuilenonderzoek 2017.

Er zijn tijdens de onderzoeken geen jaarrond beschermde nesten van roofvogels aangetroffen. Binnen het plangebied zijn in de groenstructuren en de te amoveren opstallen diverse soorten nesten aanwezig van algemeen voorkomende soorten als duif, roodborst en merel.

Foto: Broedende merel in ligboxenstal (11 mei 2017).

Voor weidevogels is het plangebied niet tot nauwelijks geschikt. Tevens zijn er geen geschikte opstallen aanwezig voor de gierzwaluw.

Ten noorden van het plangebied heeft de initiatiefnemer in het verleden een ooievaarsnest geplaatst. Dit nest blijkt bezet te zijn en er zijn in 2016 jongen geboren. Tijdens het steenuilenonderzoek was het nest bezet.

Aan de boerderij hangt een kunstnest voor de huiszwaluw. Ten tijde van het veldbezoek in het kader van de quickscan was dit nest niet bezet, ook niet in 2017. Wel komt de huiszwaluw, evenals de boerenzwaluw, voor binnen en nabij het plangebied.

Grondgebonden zoogdieren

Er zijn geen exemplaren of voortplantings- en/ of verblijfplaatsen van soorten aangetroffen die zijn beschermd bij de Habitatrichtlijn of van soorten die niet zijn vrijgesteld door de provincie. Voor minder algemene soorten (nationaal beschermde soorten die niet zijn vrijgesteld in de Wnb) is een dergelijke locatie niet geschikt om er te verblijven of voort te planten. De omgeving oogt geschikt voor das, zeker als foerageergebied (grasland/ maisakkers (2016)). Het plangebied zelf is echter niet geschikt voor deze soort. De randen van de nabijgelegen maisakker zijn onderzocht op pootafdrukken, mestputjes en vraatsporen. Dergelijke sporen zijn niet aangetroffen. Ook tijdens de onderzoeken in 2017 zijn er geen sporen van de das aangetroffen. De steenmarter is een bewoner van de bebouwde omgeving. De soort is al geruime tijd de IJssel over gestoken en is derhalve ook te verwachten in Veessen. Er zijn binnen het plangebied echter geen sporen (uitwerpselen/ latrines en prooiresten) aangetroffen die duiden op de aanwezigheid van een exemplaar. Volgens de geïnterviewde initiatiefnemer komt de soort wel voor in Veessen. Volgens de bewoonster van de boerderij zijn geen van haar loslopende kippen ooit gepakt door een steenmarter. Tijdens het steenuilenonderzoek is geen exemplaar van deze soort waargenomen.

Doordat er weinig geschikte groenstructuren aanwezig zijn in het daadwerkelijke plangebied, zijn soorten als eekhoorn niet te verwachten.

Binnen het plangebied en in de directe omgeving kunnen algemeen voorkomende soorten (vrijgesteld door de provincie, bijlage 1) als konijn, haas, egel, mol (dood exemplaar nabij maisakker), vos en algemene muizensoorten worden aangetroffen.

Vleermuizen

De te amoveren opstallen en de te behouden boerderij zijn onderzocht op geschiktheid voor vleermuizen. De ongeschikte constructie van de te amoveren opstallen (open, geen gevelbetimmering, geen (toegankelijke) spouw, geen dakbeschot en geen pannendaken) maakt dat er geen vaste verblijfplaatsen van gebouwbewonende soorten zijn te verwachten. De te handhaven boerderij lijkt (van buiten uit) beter geschikt te zijn voor vleermuizen.

Er zijn geen geschikte bomen (dikkere bomen met loszittende schors, holtes en scheuren) aanwezig waarin boombewonende soorten een potentiële verblijf- of voortplantingsplaats kunnen hebben.

Zeer waarschijnlijk wordt het plangebied en de directe omgeving gebruikt om te foerageren.

Er zijn geen significante vliegroutes aanwezig binnen het plangebied. De groenstructuren langs de wegen kunnen gebruikt worden om te navigeren.

In de (deels te rooien) groenstructuren hangt een vleermuizenkast. Er zijn geen uitwerpselen aangetroffen op het latje onderaan de kast. Tijdens de onderzoeken zat er de gehele tijd spinnenrag in de invliegopening.

Tijdens het steenuilenonderzoek is een foeragerende gewone dwergvleermuis boven de boomgaard waargenomen. Volgens de bewoonster vliegen er in de zomermaanden veel vleermuizen daar.

Amfibieën, reptielen en vissen

Onder andere het gecultiveerde en bebouwde karakter en het ontbreken aan oppervlaktewater maken dat de veelal veeleisende exemplaren van de Habitatrichtlijnsoorten en de niet-vrijgestelde nationale soorten van de soortgroepen amfibieën en reptielen niet zijn te verwachten binnen het plangebied. Als landhabitat voor algemeen voorkomende amfibieën is het plangebied mogelijk geschikt. Tijdens het veldbezoek zijn zoveel mogelijk elementen als banden, planken, stenen en dergelijke opgetild om te kijken of er exemplaren verscholen zaten. Er zijn geen exemplaren aangetroffen. In maart 2017 zijn de plassen en slootjes eveneens bekeken. Er zijn toen geen amfibieën waargenomen. De plassen waren tijdens het huismussenonderzoek niet meer aanwezig.

Het ontbreken van oppervlaktewater sluit de aanwezigheid van vissen uit.

Ongewervelden/ overige soorten

Onder andere het bebouwde en gecultiveerde karakter maakt dat de veelal veeleisende Habitatrichtlijnsoorten en exemplaren van de nationaal beschermde soorten van ongewervelden en overige soorten niet zijn te verwachten. Die soorten hebben vaak specifieke ecologische eisen die in dergelijke plangebieden beperkt aanwezig zijn.

5 EFFECTENBEOORDELING

Hieronder zijn de effecten van de voorgenomen ingrepen op eventueel aanwezige beschermde gebieden en de aanwezige flora en fauna getoetst aan de Wet natuurbescherming.

5.1 Effecten beschermde gebieden

Het plangebied is niet gelegen in het GNN. De provincie Gelderland hanteert geen externe werking als het gaat om het GNN. Een extra toetsing aangaande het GNN niet aan de orde. De verwachting is, gezien de relatief kleine ingreep en het karakter van de huidige situatie, dat er geen significant negatieve effecten zijn te verwachten aangaande de beoogde ontwikkelingsdoelen die voor de GO zijn geformuleerd. Wel dient bij de nieuwe inrichting rekening worden gehouden met de ontwikkelingsdoelen (en kernkwaliteiten) van het GNN en de GO.

De herinrichting van het plangebied zal naar verwachting geen externe werking hebben op het nabijgelegen Natura2000-gebied. De tussenliggende gebouwen en (groen)structuren hebben een bufferende werking. Tevens is de verwachting dat drie wooneenheden minder belastend zijn voor de omgeving dan een agrarisch bedrijf. Bevoegd gezag zal moeten uitmaken of verdere toetsing aan het onderdeel Natura2000 gewenst is.

Thema's als verdroging en vermesting/ verzuring (stikstof) vallen niet onder de reikwijdte van onderhavige quickscan flora en fauna.

5.2 Effecten soorten

Er wordt in het kader van de vigerende wetgeving nagegaan of beschermde vaste rust- en verblijfplaatsen door het project opzettelijk worden aangetast (vernield, beschadigd of ongeschikt gemaakt) of dat dieren opzettelijk worden verontrust, verjaagd of gedood. Verder is er gekeken of er invloeden zijn die leiden tot een verminderde geschiktheid als foerageergebied waarbij het een zodanig belang betreft dat bij het wegvallen van deze functie ook vaste rust en verblijfplaatsen niet langer kunnen functioneren.

Flora

Tijdens het veldbezoek zijn er binnen het daadwerkelijke plangebied geen beschermde wilde vaatplanten aangetroffen.

Er zijn derhalve geen negatieve effecten te verwachten aangaande deze soortgroep.

Vogels

De huismus is binnen en nabij het plangebied waargenomen. Tijdens het veldbezoek in het kader van de quickscan kon niet worden vastgesteld of de soort ook vaste verblijfplaatsen/ nesten heeft in de te amoveren opstallen. Het nest van de huismus is in de Wet natuurbescherming jaarrond beschermd. Om aanwezigheid van vaste verblijfplaatsen vast te stellen heeft er een nader onderzoek naar de huismus plaatsgevonden. Er zijn tijdens dit onderzoek geen vaste verblijfplaatsen van de huismus waargenomen in de te amoveren opstallen. De opstallen worden wel gebruikt om te foerageren. De directe omgeving wordt gebruikt om te broeden. De boerderij en de groenstructuren zijn een belangrijk onderdeel van het functionele leefgebied van de huismus. Dit groen dient dan ook zoveel mogelijk te worden gehandhaafd. De boerderij met boomgaard en groenstructuren blijven behouden. Het functionele leefgebied (o.a. schuil- en foerageermogelijkheden) van de soort wordt daarmee gehandhaafd. In de toekomstige situatie zal door de aanplant van bomen en hagen en de aanleg van tuinen het functionele leefgebied van deze soort verbeteren.

De sloop- en eventuele rooiwerkzaamheden dienen in ieder geval buiten het broedseizoen van de huismus plaats te vinden (globaal half maart tot en met juli).

Uit de gegevens van STONE, de uitgevoerde veldonderzoeken en het gerichte avondonderzoek is naar voren gekomen dat het plangebied gelegen is binnen het territorium van een steenuil en dat er meerdere territoria in de omgeving zijn gelegen, maar ook dat er niet wordt gebroed binnen het daadwerkelijke plangebied. Het plangebied wordt landschappelijk ingericht (onder andere versterking van de boomgaard) en hiermee geschikt voor de steenuil.

- De sloop van de opstallen zal aangaande huismus en steenuil derhalve geen overtreding van de Wet natuurbescherming tot gevolg hebben.
- Het verdient de aanbeveling om bij de landschappelijke inrichting specifiek rekening te houden met steen- en kerkuil en huismus.

De kerkuil heeft een vaste verblijfplaats in de boerderij. De nestlocatie is in beheer bij de heer H. van Diepen. Het foerageergebied van de kerkuil zal door de ingreep niet significant worden aangetast. Tevens zal de verblijfplaats worden gehandhaafd en onaangetast blijven. Significant negatieve effecten aangaande de kerkuil worden derhalve niet verwacht.

Spreeuwen en huis- en boerenwaluwen maken ook gebruik van het perceel. Nesten van deze soorten zijn niet jaarrond beschermd. In de toekomstige situatie kunnen de soorten gebruik blijven maken van het plangebied en de omgeving.

Algemeen voorkomende soorten kunnen broeden binnen het plangebied. De sloop- en rooiwerkzaamheden dienen derhalve buiten het broedseizoen van vogels plaats te vinden (broedseizoen loopt in onderhavige situatie, in verband met mogelijke broedgevallen van duiven, globaal van half maart tot en met augustus). Het is van belang om te weten dat de Wet natuurbescherming geen standaardperiode voor het broedseizoen hanteert. Het gaat erom of een broedgeval verstoord wordt, ongeacht de datum.

Ook tijdens de bouw van de woningen dient er rekening te worden gehouden met broedende vogels, bijvoorbeeld weidevogels en broedende vogels op het te handhaven erf. Het verdient sterk de voorkeur om de woningen buiten het broedseizoen te bouwen.

Grondgebonden zoogdieren

Binnen het plangebied zijn geen vaste verblijf- of voortplantingsplaatsen van soorten die zijn beschermd bij de Habitatrichtlijn of niet zijn vrijgesteld door de provincie vastgesteld.

Algemeen voorkomende soorten zijn door de provincie vrijgesteld van de verbodsbepalingen als het een ruimtelijke ingreep of inrichting betreft (zie bijlage 1 voor vrijgestelde soorten). Wel geldt de zorgplicht voor dergelijke soorten.

Er zijn geen negatieve effecten te verwachten aangaande grondgebonden zoogdieren, mits de zorgplicht wordt nageleefd.

Vleermuizen

Er zijn geen potentiële vaste verblijf- of voortplantingsplekken aangetroffen.

Tevens betreft het plangebied geen significant foerageergebied. In de toekomstige situatie zullen vleermuizen gebruik kunnen blijven maken van het plangebied.

Ook zijn er geen significante vliegroutes aanwezig binnen het daadwerkelijke plangebied. Er dient voorkomen te worden dat tijdens de uitvoering van de werkzaamheden en in de toekomstige situatie verstoring door licht optreedt op de te handhaven groenstructuren.

Indien de boom waaraan de vleermuizenkast gekapt gaat worden dient de kast, bij voorkeur, te worden verplaatst. Wel dient vooraf gecontroleerd te worden of de kast bezet is.

Voorgaande beschouwend zijn er geen negatieve effecten te verwachten aangaande de soortgroep vleermuizen.

Amfibieën, reptielen en vissen

Binnen het plangebied zijn geen vaste verblijf- of voortplantingsplaatsen van soorten die zijn beschermd bij de Habitatrichtlijn of niet zijn vrijgesteld door de provincie vastgesteld.

Algemeen voorkomende amfibiesoorten zijn door de provincie vrijgesteld van de verbodsbepalingen als het een ruimtelijke ingreep of inrichting betreft (zie bijlage 1 voor vrijgestelde soorten). Wel geldt de zorgplicht voor dergelijke soorten.

Er zijn geen negatieve effecten te verwachten aangaande deze soortgroepen, mits de zorgplicht wordt nageleefd.

Ongewervelden/ overige soorten

Binnen het plangebied zijn geen vaste verblijf- of voortplantingsplaatsen van soorten die zijn beschermd bij de Habitatrichtlijn of voorkomen op de 'nationale lijst'.

Er zijn geen negatieve effecten te verwachten aangaande ongewervelden.

De zorgplicht

De zorgplicht houdt in dat een ieder voldoende zorg in acht moet nemen voor de in het wild levende dieren en planten, alsmede voor hun directe leefomgeving

Voor alle soorten geldt een zorgplicht. Deze zorgplicht houdt in dat de initiatiefnemer passende maatregelen neemt om schade aan deze soorten te voorkomen of zoveel mogelijk te beperken. Hierbij gaat het bijvoorbeeld om het niet verontrusten of verstoren in de kwetsbare perioden zoals de winterslaap, de voortplantingstijd en de periode van afhankelijkheid van de jongen. De kwetsbare perioden zijn niet voor alle verschillende soortgroepen gelijk. Als "veilige" periode voor alle groepen geldt in het algemeen de periode van half oktober tot eind november, de periode waarin de voortplantingstijd achter de rug is en dieren als de egel en amfibieën nog niet in winterslaap zijn. Bovendien zijn de houtduiven uit het laatste legsel dan waarschijnlijk ook al uitgevlogen.

Indien vooraf bekend is dat werkzaamheden moeten worden uitgevoerd binnen de kwetsbare perioden van de betreffende soorten, is het zaak ervoor te zorgen dat het gebied tegen die tijd ongeschikt is als leefgebied voor die soorten. Zo kan bijvoorbeeld vegetatie gedurende het groeiseizoen kort gemaaid worden, zodat er geen vogels gaan broeden en het tegen de winter ook ongeschikt is voor kleine zoogdieren die in winterslaap gaan.

Indien tijdens de werkzaamheden beschermde soorten worden aangetroffen, dient schade aan de exemplaren zoveel mogelijk voorkomen of beperkt te worden.

6 CONCLUSIE EN VRIJBLIJVEND ADVIES

6.1 Conclusie

Op basis van onderhavige quickscan is beoordeeld of er procedurele gevolgen zijn betreffende de Flora- en faunawet.

Voor toelichting bij de conclusie dient hoofdstuk vijf geraadpleegd te worden.

Conclusie	
GNN/ GO Natura2000	Het plangebied is niet gelegen binnen het Gelders Natuurnetwerk, maar wel in de Groene Ontwikkelingszone. → De provincie hanteert geen externe werking als het gaat om het GNN. → De verwachting is dat de beoogde ingrepen geen significant negatief effect zullen hebben op de ontwikkelingsdoelen die voor deze GO zijn opgesteld. Bij de inrichting van het plangebied dient rekening te worden gehouden met de opgestelde ontwikkelingsdoelen en kernwaarden van het deelgebied. Het plangebied is niet in een Natura2000-gebied gelegen. → Het project zal naar verwachting geen direct negatief effect hebben op de aangewezen soorten voor het nabijgelegen Natura2000-gebied. Bevoegd gezag zal moeten uitmaken of verdere toetsing aan het onderdeel Natura2000 gewenst is. → Thema's als verdroging en vermesting/ verzuring (stikstof) vallen niet onder de reikwijdte van onderhavige quickscan flora en fauna.
	Soortgroepen Flora Er zijn binnen het plangebied geen beschermde wilde soorten aangetroffen.
	Vogels De nadere onderzoeken hebben geen jaarrond beschermde nesten opgeleverd. Wel is het plangebied onderdeel van het functionele leefgebied van veel soorten. → De sloop- rooi- en bouwwerkzaamheden dienen buiten het broedseizoen plaats te vinden; → Er kan bij de toekomstige inrichting extra aandacht worden besteed aan de soorten huismus en steen- en kerkuil.
	Grondgebonden zoogdieren Vaste verblijfplaatsen of exemplaren van Habitatrichtlijnsoorten of van niet-vrijgestelde nationaal beschermde soorten zijn niet aangetroffen. → Door de provincie vrijgestelde soorten kunnen voorkomen.
	Vleermuizen Er zijn geen geschikte verblijf- en/of voortplantingsplaatsen aangetroffen binnen het plangebied. Tevens betreft het plangebied geen essentieel foerageergebied en zullen er door de ingreep geen essentiële vliegroutes verloren gaan.

Soortgroepen	<i>Amfibieën, reptielen en vissen</i> Vaste verblijfplaatsen of exemplaren van Habitatrichtlijnsoorten of van niet-vrijgestelde nationaal beschermde soorten zijn niet aangetroffen. → Door de provincie vrijgestelde soorten kunnen voorkomen.
	<i>Ongewervelden/ overige soorten</i> Vaste verblijfplaatsen of exemplaren van Habitatrichtlijnsoorten of van nationaal beschermde soorten zijn niet aangetroffen.

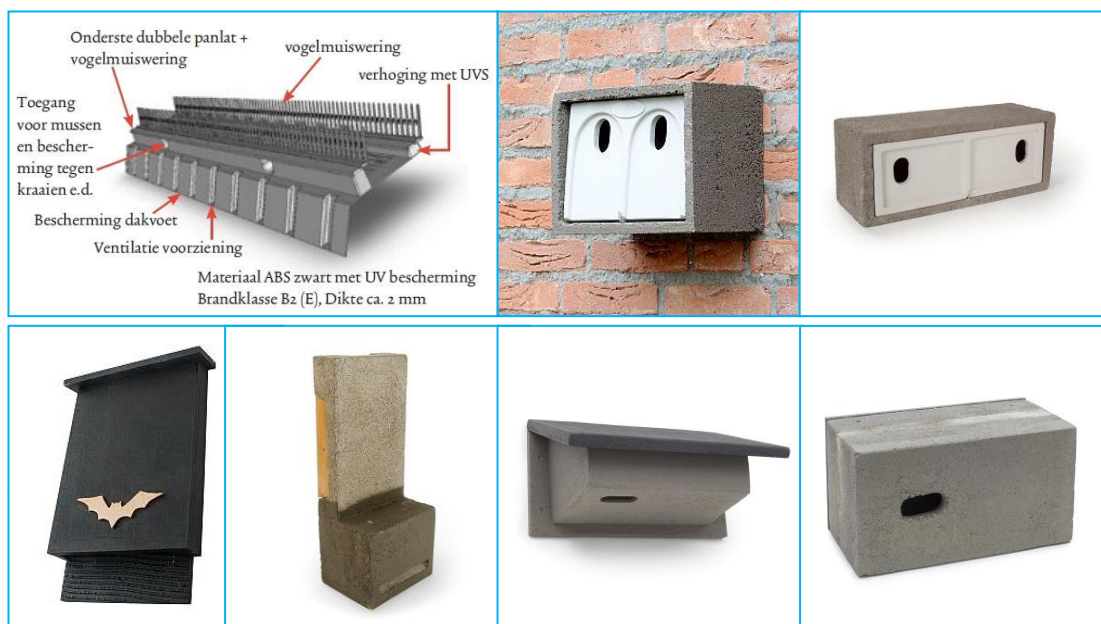
Op basis van het uitgevoerde onderzoek kan worden geconcludeerd dat in de onderzochte situatie geen procedurele gevolgen zijn te verwachten.

- Een ontheffing in het kader van de Wnb is niet aan de orde;
- Voor algemeen voorkomende soorten geldt een algemene vrijstelling als het ruimtelijke ingrepen betreft;
- De zorgplicht is altijd van toepassing.

6.2 Vrijblijvend advies

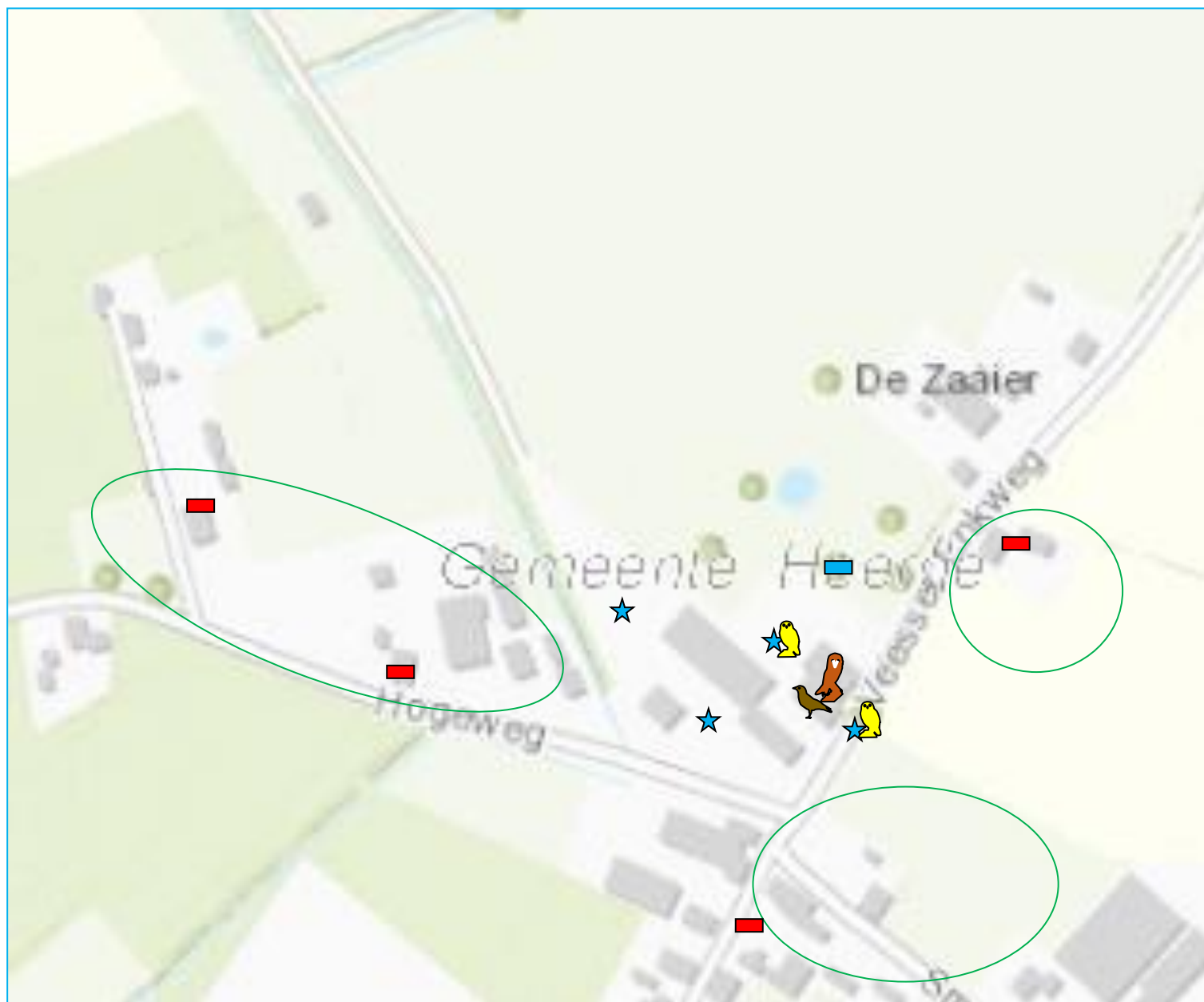
Bij de nieuwbouw kan rekening worden gehouden met huismussen door zogenaamde vogelvides (o.a. te vinden op monier.nl), of een dergelijke constructie toe te passen, in plaats van vogelschroot.

Tevens kunnen speciale nestkasten voor de huismus, gierzwaluw en vleermuizen worden ingebouwd of worden aangebracht. Over dit zogenaamde natuur-inclusief bouwen is tegenwoordig veel te vinden op internet. Onderstaande afbeeldingen zijn van de site Vivarapro.nl.

BIJLAGE 1

(VELD)WAARNEMINGEN NADERE ONDERZOEKEN

★ Locaties geluidbox i.v.m. steenuilenonderzoek

○ Responsgebied steenuil

🐦 Zichtwaarnemingen steenuil (reactie afspelen territoriale roepjes)

■ Nestkasten steenuil (gegevens STONE) ■ Nestkast op perceel, onbewoond

🐦 Locatie kerkuil

🐦 Nestlocaties huismus

BIJLAGE 2

WETTELIJK KADER

1.1 Wet natuurbescherming (Wnb)

De Flora- en faunawet is op 1 januari 2017 overgaan in de Wet natuurbescherming (Wnb). Deze wet dient ter vervanging van de Natuurbeschermingswet 1998, de Flora- en faunawet en de Boswet en heeft als doel te komen tot één integrale en vereenvoudigde regeling van de natuurbescherming. Hierbij is de Europese regelgeving als uitgangspunt genomen. In de wet is nog steeds een deling van bescherming van soorten en gebieden (Natura2000).

Soortenbescherming

De Wet natuurbescherming kent een apart beschermingsregime voor soorten van de Vogelrichtlijn, een apart beschermingsregime voor soorten van de Habitatrichtlijn, het Verdrag van Bern en het Verdrag van Bonn en een apart beschermingsregime voor andere soorten, die vanuit nationaal oogpunt beschermd worden.

Alle vogels, in totaal ruim 700 soorten, zijn beschermd (Vogelrichtlijn). Sommige soorten genieten een extra bescherming onder het verdrag van Bern of is het nest ervan jaarrond beschermd. Daarnaast worden ongeveer 230 overige Europese en nationale soorten beschermd.

- Verbodsbepalingen

Elk van deze beschermingsregimes kent zijn eigen verbodsbepalingen en vereisten voor vrijstelling of ontheffing van de verboden.

Beschermingsregime soorten Vogelrichtlijn § 3.1 Wn	Beschermingsregime soorten Habitatrichtlijn § 3.2 Wn	Beschermingsregime andere soorten § 3.3 Wn
Art 3.1 lid 1 Het is verboden in het wild levende vogels opzettelijk te doden of te vangen.	Art 3.5 lid 1 Het is verboden soorten in hun natuurlijke verspreidingsgebied opzettelijk te doden of te vangen	Art 3.10 lid 1a Het is verboden soorten opzettelijk te doden of te vangen
Art 3.1 lid 2 Het is verboden opzettelijk nesten, rustplaatsen en eieren van vogels te vernielen of te beschadigen, of nesten van vogels weg te nemen	Art 3.5 lid 4 Het is verboden de voortplantingsplaatsen of rustplaatsen van dieren te beschadigen of te vernielen	Art 3.10 lid 1b Het is verboden de vaste voortplantingsplaatsen of rustplaatsen van dieren opzettelijk te beschadigen of te vernielen
Art 3.1 lid 3 Het is verboden eieren te rapen en deze onder zich te hebben	Art 3.5 lid 3 Het is verboden eieren van dieren in de natuur opzettelijk te vernielen of te rapen	Niet van toepassing
Art 3.1 lid 4 en lid 5 Het is verboden vogels opzettelijk te storen, tenzij de storing niet van wezenlijke invloed is op de staat van instandhouding van de desbetreffende vogelsoort	Art 3.5 lid 2 Het is verboden dieren opzettelijk te verstoren	Niet van toepassing
Niet van toepassing	Art 3.5 lid 5 Het is verboden plantensoorten in hun natuurlijke verspreidingsgebied opzettelijk te plukken en te verzamelen, af te snijden, te onwortelen of te vernielen	Art 3.10 lid 1c Het is verboden plantensoorten in hun natuurlijke verspreidingsgebied opzettelijk te plukken en te verzamelen, af te snijden, te onwortelen of te vernielen

Bron: Brochure Soortenbescherming bij ruimtelijke ingrepen, ministerie EZ, versie 1.3 december 2016).

De verbodsbepalingen voor vogels en Habitatrichtlijnsoorten in de Wet natuurbescherming sluiten vrijwel één op één aan bij de bepalingen uit de Vogelrichtlijn en de Habitatrichtlijn. De verbodsbepalingen zijn gericht op de bescherming van individuen van soorten.

Verstoring van vogels is niet verboden indien de verstoring niet van wezenlijke invloed is op de staat van instandhouding van de desbetreffende vogelsoort (artikel 3.1 lid 4 en lid 5). Het is aan de initiatiefnemer om zich ervan te vergewissen – en waar nodig aan te kunnen tonen – dat de op zich versturende activiteit geen bedreiging vormt voor de vogelsoort en aldus niet leidt tot verslechtering van de staat van instandhouding van de betreffende soort.

Het verbod om dieren opzettelijk te doden of te vangen en het verbod om vaste voortplantingsplaatsen of rustplaatsen opzettelijk te beschadigen of vernielen, is niet van toepassing op de bosmuis, huisspitsmuis of veldmuis, voor zover deze dieren zich in of op gebouwen of daarbij behorende erven of roerende zaken bevinden (artikel 3.10 lid 3).

Opzettelijkheid

In de Wet natuurbescherming is bij meer verbodsbepalingen dan onder de Flora- en faunawet het opzetvereiste toegevoegd, in lijn met de artikelen van de Habitatrichtlijn en Vogelrichtlijn. In de Flora- en faunawet was alleen sprake van het opzetvereiste bij verontrusting (art 10). Hierdoor was de Flora- en faunawet strenger dan de verbodsbepalingen van de Habitatrichtlijn. Niet-opzettelijke handelingen waarbij de verbodsbepalingen overtreden worden, zijn nu niet langer verboden. Daarbij is van belang dat het Europees Hof van Justitie in zijn jurisprudentie heeft bepaald dat onder opzet ook voorwaardelijke opzet moet worden begrepen⁶): *“Daarvan is sprake als iemand een handeling verricht en daarbij bewust de aanmerkelijke kans aanvaardt dat zijn gedragingen schadelijke gevolgen hebben voor een dier of plant...”*.

- Ontheffing of vrijstelling

Om af te mogen wijken van de verbodsbepalingen via een ontheffing of vrijstelling moet aan drie criteria zijn voldaan:

- Ten eerste mag alleen van de verbodsbepaling afgeweken worden als er geen andere bevredigende oplossing voor de handeling mogelijk is.
- Ten tweede moet tegenover de afwijking van het verbod een in de wet genoemd belang staan. De wet geeft voor de verschillende beschermingsregimes aan wat die belangen zijn.
- Ten slotte mag de ingreep geen afreuk doen aan de staat van instandhouding van de soort.

De drie criteria op grond waarvan van de verbodsbepalingen afgeweken kan worden, zijn eveneens uit deze twee richtlijnen overgenomen. Dat betekent dat de verbodsbepalingen niet overtreden mogen worden, tenzij men een ontheffing kan krijgen (het zogenoemde ‘nee, tenzij-principe’).

Als aan deze drie vereisten voldaan is, kan een ontheffing worden verleend. Voor een aantal handelingen zijn bovendien vrijstellingen mogelijk, bijvoorbeeld in de vorm van een provinciale verordening of een gedragscode.

Vrijstellingen kunnen in principe gelden voor alle drie de beschermingsregimes. Vrijstellingen van verbodsbepalingen zoals die gelden voor Vogelrichtlijn- of Habitatrichtlijnsoorten, kunnen alleen verleend worden voor in de Europese Vogelrichtlijn of Europese Habitatrichtlijn genoemde belangen. Om soorten vrij te stellen, zal altijd voldaan moeten zijn aan de vereisten van de wet, met name de afweging dat de vrijstelling geen afbreuk mag doen aan het streven de populatie van de betrokken soort in hun natuurlijk verspreidingsgebied in een gunstige staat van instandhouding te laten voortbestaan (voor Habitatrichtlijnsoorten en andere soorten) dan wel dat de vrijstelling niet leidt tot verslechtering van de staat van instandhouding van vogelsoorten.

Belangen voor ontheffingsverlening of vrijstelling onder de Wet natuurbescherming

Voor vogels beschermd onder de Vogelrichtlijn kan ontheffing of vrijstelling worden verleend op grond van de volgende belangen:

- in het belang van de volksgezondheid of de openbare veiligheid;
- in het belang van de veiligheid van het luchtverkeer;
- ter voorkoming van belangrijke schade aan gewassen, vee, bossen, visserij of wateren;
- ter bescherming van flora of fauna;
- voor onderzoek of onderwijs, het uitzetten of herinvoeren van soorten, of voor de daarmee samenhangende teelt,
- om het vangen, het onder zich hebben of elke andere wijze van verstandig gebruik van bepaalde vogels in kleine hoeveelheden selectief en onder strikt gecontroleerde omstandigheden toe te staan.

Voor soorten beschermd onder de Habitatrichtlijn, het Verdrag van Bern of het Verdrag van Bonn kan ontheffing of vrijstelling worden verleend op grond van de volgende belangen:

- in het belang van de bescherming van de wilde flora of fauna, of in het belang van de instandhouding van de natuurlijke habitats;
- ter voorkoming van ernstige schade aan met name de gewassen, veehouderijen, bossen, visgronden, wateren of andere vormen van eigendom;
- in het belang van de volksgezondheid, de openbare veiligheid of andere dwingende redenen van groot openbaar belang, met inbegrip van redenen van sociale of economische aard en met inbegrip van voor het milieu wezenlijke gunstige effecten;
- voor onderzoek en onderwijs, repopulatie of herintroductie van deze soorten, of voor de daartoe benodigde kweek, met inbegrip van de kunstmatige vermeerdering van planten, of
- om het onder strikt gecontroleerde omstandigheden mogelijk te maken op selectieve wijze en binnen bepaalde grenzen een beperkt, bij de ontheffing of vrijstelling vastgesteld aantal van bepaalde dieren van de aangewezen soort te vangen of onder zich te hebben, onderscheidenlijk een beperkt bij de ontheffing of vrijstelling vastgesteld aantal van bepaalde planten van de aangewezen soort te plukken of onder zich te hebben.

Voor andere, 'nationaal' beschermde soorten kan ontheffing of vrijstelling worden verleend op grond van de volgende belangen:

- de belangen die gelden voor soorten van de Habitatrichtlijn zoals hierboven genoemd;
- in het kader van de ruimtelijke inrichting of ontwikkeling van gebieden, daaronder begrepen het daaropvolgende gebruik van het ingerichte of ontwikkelde gebied;
- ter voorkoming van schade of overlast, met inbegrip van schade aan sportvelden, schietterreinen, industrieterreinen, kazernes, of begraafplaatsen;
- ter beperking van de omvang van de populatie van dieren, in verband met door deze dieren ter plaatse en in het omringende gebied veelvuldig veroorzaakte schade of in verband met de maximale draagkracht van het gebied waarin de dieren zich bevinden;
- ter voorkoming of bestrijding van onnodig lijden van zieke of gebrekkige dieren;
- in het kader van bestendig beheer of onderhoud in de landbouw of bosbouw;
- in het kader van bestendig beheer of onderhoud aan vaarwegen, watergangen, waterkeringen, waterstaatswerken, oevers, vliegvelden, wegen, spoorwegen of bermen, of in het kader van natuurbeheer;
- in het kader van bestendig beheer of onderhoud van de landschappelijke kwaliteiten van een bepaald gebied,
- in het algemeen belang van de betreffende soort.

Provinciale staten kunnen vrijstelling van de verbodsbepalingen verlenen. Dit moet worden geregeld in een provinciale verordening. In de verordening of regeling staat aangegeven voor welke verbodsbepalingen, voor welke handelingen en voor welke soorten de vrijstelling geldt. Onder meer op basis van regionale verschillen in de staat van instandhouding van soorten kunnen de vrijgestelde soorten per provincie verschillen.

In Gelderland zijn onderstaande soorten vrijgesteld voor projecten die onder andere in het kader van een ruimtelijke ingreep plaatsvindt.

Soort	Toegestane middelen vangen
Aardmuis	Vangkooi en kastval
Bosmuis	Vangkooi en kastval
Bruine kikker	Schepnet
Bunzing	Vangkooi en kastval
Dwergmuis	Vangkooi en kastval
Dwergspitsmuis	Vangkooi en kastval
Egel	Vangkooi en kastval
Gewone bosspitsmuis	Vangkooi en kastval
Gewone pad	Schepnet
Haas	Vangkooi en kastval
Hermelijn	Vangkooi en kastval
Huisspitsmuis	Vangkooi en kastval
Kleine watersalamander	Schepnet
Konijn	Vangkooi, kastval, fred met buidel
Meerkikker	Schepnet
Middelste groene kikker	Schepnet
Ondergrondse woelmuis	Vangkooi en kastval
Ree	Vangkooi en kastval
Rosse woelmuis	Vangkooi en kastval
Tweekleurige osspitsmuis	Vangkooi en kastval
Veldmuis	Vangkooi en kastval
Vos	Vangkooi en kastval
Wezel	Vangkooi en kastval
Woelrat	Vangkooi en kastval

(bron: geleiderland.nl)

- Gedragscode

Voor regulier voorkomende werkzaamheden en ruimtelijke ontwikkeling kan een vrijstelling van de verbodsbepalingen mogelijk zijn als u handelt conform een goedgekeurde gedragscode. Het kan gaan om handelingen in het kader van bestendig beheer of onderhoud, bestendig gebruik en ruimtelijke ontwikkeling of inrichting. Zo is het onder de Wet natuurbescherming mogelijk om via een gedragscode Europees beschermde vogel- en andere diersoorten vrij te stellen bij ruimtelijke ontwikkeling en inrichting, mits er sprake is van een bij respectievelijk Vogelrichtlijn of Habitatrichtlijn genoemd belang.

In een gedragscode is beschreven hoe zorgvuldig gewerkt wordt opdat schade aan beschermde dieren en planten wordt voorkomen of tot een minimum beperkt.

Gedragscodes zijn bedoeld voor organisaties die in hun reguliere taken of activiteiten regelmatig met de wet te maken hebben. Elke sector kan een gedragscode opstellen en laten goedkeuren. Wanneer een gedragscode is goedgekeurd, kan eenieder die aantoonbaar in overeenstemming met de betreffende gedragscode handelt, zonder ontheffing de handelingen verrichten. Er kan gecontroleerd worden of er gehandeld wordt volgens de gedragscode. Dat dient aangetoond te worden; de bewijslast dat er correct wordt gehandeld ligt bij de initiatiefnemer.

Gedragscodes worden goedgekeurd door de Minister van EZ, in overleg met de provincies. De goedkeuring geldt voor een periode van maximaal vijf jaar.

- Ecologisch onderzoek laten uitvoeren

Voordat de beoogde ingreep kan plaatsvinden dient inzichtelijk gemaakt te zijn dat er door de ingreep geen overtreding zal plaatsvinden van de Wet natuurbescherming.

Meestal wordt eerst een zogenaamde quickscan (natuurtoets) flora en fauna uitgevoerd. Uit dit onderzoek dient naar voren te komen of er vervolgstappen genomen dienen te worden. De vervolgstappen kunnen bestaan uit een nader onderzoek, het nemen van mitigerende maatregelen en/ of het aanvragen van een ontheffing.

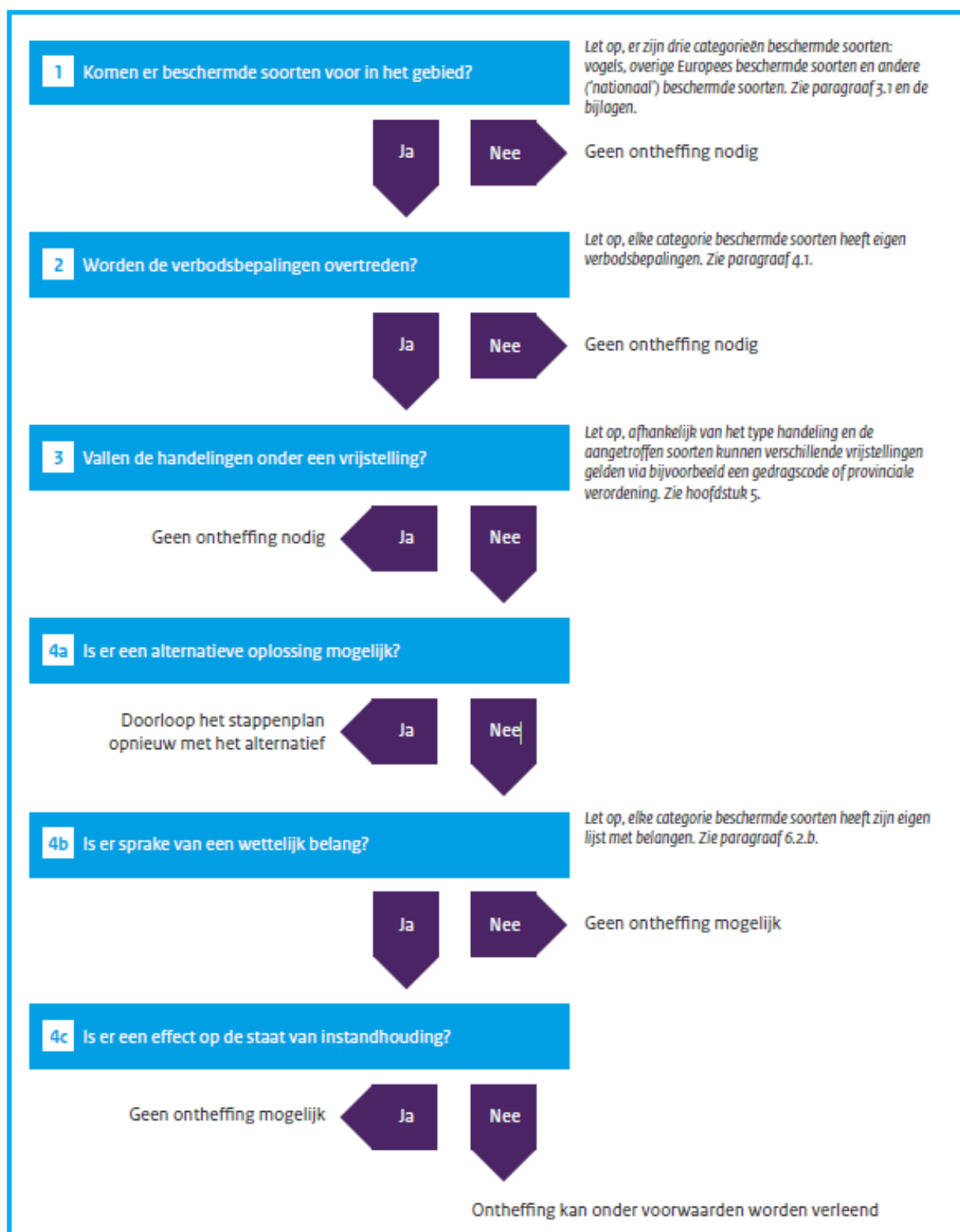
De bepalingen van de Wet natuurbescherming zijn alleen van toepassing als op of rondom de locatie waar de werkzaamheden gaan plaatsvinden beschermde planten en/of dieren voorkomen of als zich daar hun nesten, voortplantingsplaatsen of rustplaatsen bevinden.

Het plangebied is het gebied waar de daadwerkelijke handeling wordt uitgevoerd. Afhankelijk van de kenmerken van de activiteit kunnen storende factoren ook optreden buiten het plangebied. Denk aan verstoring door geluid, waardoor bijvoorbeeld het verbod om soorten opzettelijk te verstoren wordt overtreden.

Hoe groot het onderzoeksgebied is hangt dan ook af van de invloedssfeer van de werkzaamheden. Het onderzoeksgebied is vaak groter dan het plangebied.

Andere leefgebieden van een diersoort, zoals foerageergebieden of vaste vliegroutes, worden volgens de uitleg van het Guidance document niet beschermd, tenzij deze samenvallen met de voortplantings- of rustplaatsen. Jurisprudentie maakt echter duidelijk dat in het geval van Habitatrichtlijnsoorten het zodanig verstoren van vaste vliegroutes en/of beschadigen van foerageergebied dat de soort om die reden deze vaste voortplantings- of rustplaatsen (die buiten het plangebied zijn gelegen) zal verlaten, wel onder het verbod van de Habitatrichtlijn valt). De redenering hierbij is dat bij een dergelijke verstoring de ecologische functionaliteit van de voortplantings- of rustplaatsen niet meer gegarandeerd is. In deze gevallen is dan ook artikel 3.5 van de Wet natuurbescherming van toepassing.

Het ministerie van Economische Zaken heeft een stappenplan opgesteld die door initiatiefnemers doorlopen dient te worden.

Bron: Brochure Soortenbescherming bij ruimtelijke ingrepen, ministerie EZ, versie 1.3 december 2016).

Natura2000 (gebiedsbescherming)

Gebieden die bescherming genieten zijn Natura2000-gebieden (Vogelrichtlijn- en Habitatrichtlijngebieden).

Handelingen binnen beschermde gebieden die de wezenlijke kenmerken van het gebied aantasten, zijn in principe verboden en worden slechts onder strikte voorwaarden toegestaan. Bij ruimtelijke ingrepen in de nabije omgeving van de beschermde gebieden moet worden bepaald in hoeverre de externe werking van de ingreep een effect heeft op het beschermde gebied. Indien er negatieve effecten te verwachten zijn, bijvoorbeeld door een toename van stikstofdepositie, dient er een vervolgonderzoek plaats te vinden. Dit onderzoek vindt plaats in het kader van de PAS (Programma Aanpak Stikstof). Mogelijk dient er een vergunning Wnb aangevraagd te worden.

1.2 Nationaal Natuur Netwerk/ Natuurnetwerk Nederland (NNN)

De bescherming van het Nationaal Natuurnetwerk/ Natuurnetwerk Nederland (NNN, de voormalige EHS) komt voort uit de Structuurvisie Infrastructuur en Ruimte. In de provincie Gelderland wordt de benaming Gelders Natuurnetwerk (GNN) gehanteerd.

Dit NNN is een netwerk van gebieden in Nederland waar de natuur voorrang heeft. Het netwerk helpt voorkomen dat planten en dieren in geïsoleerde gebieden uitsterven en dat natuurgebieden hun waarde verliezen. Het NNN kan worden gezien als de ruggengraat van de Nederlandse natuur.

In het NNN liggen: bestaande natuurgebieden (waaronder Natura2000, gebieden waar nieuwe natuur aangelegd wordt, landbouwgebieden (beheerd volgens agrarisch natuurbeheer) en ruim 6 miljoen hectare grote wateren: meren, rivieren, de kustzone van de Noordzee en de Waddenzee.

In het netwerk geldt voor nieuwe ontwikkelingen het 'nee, tenzij'-principe. Ruimtelijke ingrepen zijn niet toegestaan, tenzij er geen alternatieven zijn. Ook moeten de ontwikkelingen een groot openbaar belang hebben. De schadelijke effecten van de activiteit op de natuur moeten bovendien worden gemitigeerd. De kernkwaliteiten en omgevingscondities vormen het toetsingskader. De initiatiefnemer dient onderzoek te doen naar eventuele significant negatieve effecten die een activiteit kan hebben op het NNN.

1.3 Overige natuurgebieden

Buiten de bescherming van de Wet natuurbescherming en het NNN bevinden zich ook natuurgebieden beschermd middels provinciaal beleid, veelal beschreven in Omgevingsplannen of Streekplannen. In dit provinciale beleid is de bescherming van bijvoorbeeld ganzenfoerageergebied en weidevogelgebied uitgewerkt. In Gelderland liggen dergelijke gebieden vaak in de Groene ontwikkelingszone (GO).

1.4 Rode Lijst

Rode Lijst soorten zijn soorten die zijn opgenomen op officiële, door het parlement bekrachtigde en in de Staatscourant gepubliceerde, lijsten van soorten die gevoelig of kwetsbaar zijn of zelfs direct in hun voortbestaan bedreigd worden. De bedreigde dier- en plantensoorten op de Rode Lijsten hebben geen juridische status, tenzij ze ook in de wet zijn opgenomen.

De aanwijzing van nationale soorten is mede gebaseerd op de status die de soorten in de rode lijsten hadden ten tijde van het opstellen van de Wnb.

BIJLAGE 2

LIJSTEN BESCHERMDE SOORTEN

Soorten beschermd onder paragraaf 3.2 van de
Wet natuurbescherming (artikel 3.5 en 3.8)

Nederlandse naam Latijnse naam

Planten (4)

Drijvende water- weegbree	Luronium natans
Groenknolorchis	Liparis loeselii
Krulpand moerasscherm	Apium repens
Zomerschroeforchis	Spiranthes aestivalis

Zoogdieren terrestisch (8)

Bever	Castor fiber
Hamster	Cricetus cricetus
Hazelmuis	Muscardinus avellanarius
Eurazische lynx	Lynx lynx
Noordse woelmuis	Microtus oeconomus
Otter	Lutra lutra
Wilde kat	Felis silvestris
Wolf *)	Canis lupus

Vleermuizen (22)

Bechsteins vleermuis	Myotis bechsteinii
Bosvleermuis	Nyctalus leisleri
Brandts vleermuis	Myotis brandtii
Fransjeest	Myotis nattereri
Gewone baardvleermuis	Myotis mystacinus ssp. mystacinus
Gewone dwerg- vleermuis	Pipistrellus pipistrellus
Gewone grootoor- vleermuis	Plecotus auritus
Grijze grootoor- vleermuis	Plecotus auritus
Grote hoefijzerneus	Rhinolophus ferrum- equinum
Grote rosse vleermuis	Nyctalus lasiopterus
Ingekorven vleermuis	Myotis emarginatus
Kleine dwerg- vleermuis	Pipistrellus pygmaeus
Kleine hoefijzerneus	Rhinolophus hipposideros
Laatzvleer	Eptesicus serotinus
Meervleermuis	Myotis dasycneme
Mopsvleermuis	Barbastella barbastellus
Noordse vleermuis	Eptesicus nilssonii
Rosse vleermuis	Nyctalus noctula
Ruige dwerg- vleermuis	Pipistrellus nathusii
Tweekleurige vleermuis	Vespertilio murinus
Vale vleermuis	Myotis myotis
Watervleermuis	Myotis daubentonii

Zoogdieren marien (5)

Bruinvos	Phocoena phocoena
Gewone dolfin	Delphinus delphis
Tuimelaar	Tursiops truncatus
Witflankdolfijn	Lagenorhynchus acutus
Witsnuitdolfijn	Lagenorhynchus alibonatus

Vissen (2)

Houting	Coregonus oxyrinchus
Steur	Acipenser sturio

Amfibieën (8)

Boomkikker	Hyla arborea
Geelbuikvuurpad	Bombina variegata
Hefkikker	Rana arvalis
Kamsalamander	Triturus cristatus
Knofookpad	Pelobates fuscus
Poelkikker	Rana lessonae
Rugstreeppad	Bufo calamita
Vroedmeesterpad	Alytes obstetricans

Reptielen (3)

Gladde slang	Coronella austriaca
Muurhagedis	Podarcis muralis
Zandhagedis	Lacerta agilis

Vlinders (7)

Donker pimpernel- blauwje	Maculinea nausithous
Groe vuurvlinder	Lycaena dispar
Moerasparelmoer- vlinder *)	Euphydryas aurinia
Pimpernelblauwje	Maculinea teleius
Teuntsbloempijl- staart	Proserpinus proserpina
Tijmblauwje *)	Maculinea arion
Zilverstreephooft- beestje *)	Coenonympha hero

Libellen (8)

Bronslibel *)	Oxygaster curditi
Gaffellibel	Ophiogomphus cecilia
Gevlekte witsnuit- libel	Leucorrhinia pectoralis
Groene glazenmaker	Aeshna viridis
Noordse winter- juffer *)	Sympecma paedisca
Ooseltjke witsnuit- libel *)	Leucorrhinia albifrons
Rivierrombout	Gomphus flavipes
Sterltjke witsnuitlibel	Leucorrhinia caudalis

Kevers (5)

Brede geelrandwater- roofkever	Dytiscus latidorsus
Gestreepde water- roofkever	Graphoderus bilineatus
Heldenbok	Cerambyx cerdo
Juchdeerkever	Osmoderma eremita
Vermiljoenkever	Cucujus cinnabarinus

Overige soorten (2)

Bataafse stroom- mossel	Unio crassus
Platte schijfhoren	Anisus vorticulus

*) Soorten verdwenen uit Nederland maar die
toch beschermd zijn op grond van artikel 3.5 en
3.8 omdat er een gerede kans op terugkeer bestaat

Soorten beschermd onder paragraaf 3.3 van de
Wet natuurbescherming (artikel 3.10 en 3.11)

Nederlandse naam Latijnse naam

Planten (76)

Akkerboterbloem *)	<i>Ranunculus arvensis</i>
Akkerdooznazad *)	<i>Torilis arvensis</i>
Akkerogenroost *)	<i>Odonthus vernus vernus</i>
Bekliende ogenroost *)	<i>Euphrasia rostkoviana</i>
Berggarnander *)	<i>Teucrium montanum</i>
Bergnachtsorchis *)	<i>Platanthera chlorantha</i>
Blaasvaren	<i>Cystopteris fragilis</i>
Blauw guichelheil *)	<i>Anagallis arvensis foemina</i>
Bokkenorchis *)	<i>Himantoglossum hircinum</i>
Bosboterbloem *)	<i>Ranunculus pol. nemorosus</i>
Bosdravik *)	<i>Bromopsis r. benekenii</i>
Brave hendirik *)	<i>Chenopodium bonus- henricus</i>
Brede wolfsmelk *)	<i>Euphorbia platyphyllos</i>
Breed wollegras *)	<i>Eriophorum latifolium</i>
Bruinrode wespenorchis	<i>Epipactis atrorubens</i>
Dennenorchis *)	<i>Goodyera repens</i>
Dreps *)	<i>Bromus secalinus</i>
Echte garnander *)	<i>Teucrium cham. germanicum</i>
Franjegendaan	<i>Gentianella ciliata</i>
Geelgroene wespenorchis *)	<i>Epipactis muelleri</i>
Geplooid	<i>Alchemilla subcrenata</i>
vrouwenmaniet *)	
Geande veldsla *)	<i>Valerianella dentata</i>
Gevlekt zonneroosje *)	<i>Tuberaria guttata</i>
Glad biggenkruid *)	<i>Hypochaeris glabra</i>
Gladde zegge *)	<i>Carex laevigata</i>
Groene nachtorchis	<i>Coeloglossum viride</i>
Groensleel *)	<i>Asplenium viride</i>
Groot spiegelklokje *)	<i>Legousia speculum- venetis</i>
Grote bosaardbet *)	<i>Fragaria moschata</i>
Grote leeuwenklauw *)	<i>Aphanes arvensis</i>
Honingorchis	<i>Hermidium monorchis</i>
Kalkboterbloem *)	<i>Ranunculus polyanthenos ssp. polyanthenoides</i>
Kalkkruip *)	<i>Centaurea calcitrapa</i>
Karhutzeranjer *)	<i>Dianthus carthusianorum</i>
Karwijzelie *)	<i>Scilinum carvifolia</i>
Kleinere ereprijs *)	<i>Veronica verna</i>
Kleinere Schorseneer *)	<i>Scorzonera humilis</i>
Kleinere wolfsmelk *)	<i>Euphorbia exigua</i>
Kluwenklokje	<i>Campanula glomerata</i>
Knollathyrus *)	<i>Lathyrus latifolius</i>
Knolspirea *)	<i>Filipendula vulgaris</i>
Korensla *)	<i>Amorsetis minima</i>
Kranskarwij *)	<i>Carum verticillatum</i>
Kruipdijm *)	<i>Thymus praecox</i>
Lange zonnedaauw	<i>Drosera longifolia</i>
Liggende ereprijs *)	<i>Veronica prostrata</i>
Moerasgarnander *)	<i>Teucrium scordium</i>
Muurbloem	<i>Erysimum cheiri</i>
Naakte lathyrus *)	<i>Lathyrus aphaca</i>
Naaldenkervel *)	<i>Scandix peccen-veneris</i>
Pijlscheefkelk	<i>Arabis h. sagittata</i>
Roggelelie *)	<i>Lilium bulbiferum croceum</i>
Rood peperboompje *)	<i>Daphne mezereum</i>
Rozenkransje *)	<i>Anemone nemorosa</i>
Ruw parelzaad *)	<i>Lithospermum arvense</i>
Stofzaad *)	<i>Monotropa hypopitys</i>
Scherpkruis *)	<i>Asperugo procumbens</i>
Schubvaren	<i>Cesera officinarum</i>
Schubzegge *)	<i>Carex leptocarpa</i>

Smalle raaf *)	<i>Galeopsis angustifolia</i>
Spits havikskruis *)	<i>Hieracium lacucella</i>
Steenbraam *)	<i>Rubus saxatilis</i>
Stijve wolfsmelk *)	<i>Euphorbia serotina</i>
Tengere distel *)	<i>Carduus tenuiflorus</i>
Tengere veldmuur *)	<i>Minuartia hybrida</i>
Trosgarnander *)	<i>Teucrium bourys</i>
Veenbloembies *)	<i>Scheuchzeria palustris</i>
Vliegenorchis	<i>Ophrys insectifera</i>
Vroege ereprijs *)	<i>Veronica praecox</i>
Wilde averuit *)	<i>Anemone c. campestris</i>
Wilde ridderspoor *)	<i>Consolida regalis</i>
Wilde weide *)	<i>Melampyrum arvense</i>
Wolfskers *)	<i>Atropa bella-donna</i>
Zandwolfsmelk *)	<i>Euphorbia seguieriana</i>
Zinkvooltje	<i>Viola lutea calaminaria</i>
Zweedse kornoelje *)	<i>Cornus suecica</i>

Zoogdieren terrestisch (31)

Aardmuis	<i>Microtus agrestis</i>
Boommarter	<i>Maris maris</i>
Bosmuis	<i>Apodemus sylvaticus</i>
Bunzing	<i>Mus musculus</i>
Damhert	<i>Dama dama</i>
Das	<i>Meles meles</i>
Dwergmuis	<i>Microtus minutus</i>
Dwergspitsmuis	<i>Sorex minutus</i>
Edelhert	<i>Cervus elaphus</i>
Eekhoorn	<i>Sciurus vulgaris</i>
Egel	<i>Erinaceus europaeus</i>
Elkermuis	<i>Elomys quercinus</i>
Gewone bosspitsmuis	<i>Sorex araneus</i>
Grote bosmuis	<i>Apodemus flavicollis</i>
Haas	<i>Lepus europaeus</i>
Hermeltijn	<i>Mus musculus</i>
Hutspitsmuis	<i>Crocodylus russula</i>
Konijn	<i>Oryctolagus cuniculus</i>
Molmuis *)	<i>Arvicola scherman</i>
Ondergrondse woelmuis	<i>Microtus subterraneus</i>
Ree	<i>Capreolus capreolus</i>
Rosse woelmuis	<i>Clethrionomys glareolus</i>
Steenarter	<i>Maris foeta</i>
Tweekleurige bosspitsmuis	<i>Sorex coronatus</i>
Veldmuis	<i>Microtus arvalis</i>
Veldspitsmuis	<i>Crocodyrus leucodon</i>
Vos	<i>Vulpes vulpes</i>
Waterspitsmuis	<i>Neomys fodiens</i>
Wezel	<i>Mus musculus</i>
Wild zwijn	<i>Sus scrofa</i>
Woelrat	<i>Arvicola terrestris</i>

Zoogdieren marien (2)

Gewone zeehond	<i>Phoca vitulina</i>
Grijze zeehond	<i>Halichoerus grypus</i>

Amfibieën (8)

Alpenwater- salamander	<i>Triturus alpestris</i>
Bruine kikker	<i>Rana temporaria</i>
Gewone pad	<i>Bufo bufo</i>
Kleinere water- salamander	<i>Triturus vulgaris</i>
Meerkikker	<i>Rana ridibunda</i>
Middelse groene kikker	<i>Rana klepton esculenta</i>
Vinpoetsalamander	<i>Triturus helveticus</i>
Vuursalamander	<i>Salamandra salamandra</i>

Reptielen (4)

Adder	<i>Vipera berus</i>
-------	---------------------

Hazelworm	<i>Anguis fragilis</i>
Levendbarende hagedis	<i>Lacerta vivipara</i>
Ring slang	<i>Natrix natrix</i>

Vissen (6)

Beekdonderpad	<i>Cottus thymallus</i>
Beekprijs	<i>Lamprologus planeri</i>
Elrits	<i>Phoxinus phoxinus</i>
Gestippelde alver	<i>Alburnoides bipunctatus</i>
Groene modderkruiper	<i>Misgurnus fossilis</i>
Kwabaal *)	<i>Lota lota</i>

Vlinders (20)

Aardbeetvlinder *)	<i>Pyrgus malvae</i>
Bosparelmoe- vlinder *)	<i>Melitaea athalia</i>
Bruin dikkopje	<i>Erynnis tages</i>
Bruine erfenpage *)	<i>Sagittaria ilicis</i>
Duinparelmoe- vlinder *)	<i>Argynnis niobe</i>
Gentiaanblauwje *)	<i>Maculinea alcon</i>
Groene parelmoe- vlinder *)	<i>Argynnis aglaja</i>
Groene vos *)	<i>Nymphalis polychloros</i>
Groene weerschijn- vlinder *)	<i>Apatura iris</i>
Iepenpage	<i>Sagittaria w-album</i>
Kleinere heetvlinder *)	<i>Hipparchia statilinus</i>
Kleinere tussenvogel- vlinder *)	<i>Limenitis camilla</i>
Kommavvlinder *)	<i>Hesperia comma</i>
Sleedoornpage *)	<i>Thecla betulae</i>
Spiegeldikkopje *)	<i>Heptamelis morpheus</i>
Veenbesblauwje *)	<i>Plebejus opule</i>
Veenbesparelmoe- vlinder	<i>Boloria aquilonaris</i>
Veenhoofbeesje	<i>Coenonympha tullia</i>
Veldparelmoe- vlinder	<i>Melitaea cinxia</i>
Zilveren maan *)	<i>Boloria selene</i>

Libellen (8)

Beekrombout *)	<i>Gomphus vulgatissimus</i>
Bosbeekjuffer *)	<i>Calopteryx virgo</i>
Donkere waterjuffer *)	<i>Coenagrion armatum</i>
Gevlekte glanslibel *)	<i>Somatochlora flavomaculata</i>
Gewone bronlibel *)	<i>Cordulegaster boltonii</i>
Hoogveenglanslibel *)	<i>Somatochlora arcata</i>
Kempense	<i>Symptura</i>
Heidelibbel *)	<i>depresiusculum</i>
Speerwaterjuffer *)	<i>Coenagrion hastulatum</i>

Kevers (1)

Vliegend hert	<i>Lucanus cervus</i>
---------------	-----------------------

Overige soorten (1)

Europese rivierkreeft	<i>Asiacus asiaticus</i>
-----------------------	--------------------------

*) soort die geen wettelijke bescherming had
onder de Flora- en faunawet

BIJLAGE 3

JAARROND BESCHERMDE NESTEN (CATEGORIE 1-4)

Categorie 1-4: jaarrond beschermd

Boomvalk	<i>Falco subbuteo</i>	4
Buizerd	<i>Buteo buteo</i>	4
Gierzwaluw	<i>Apus apus</i>	2
Grote gele kwikstaart	<i>Motacilla cinerea</i>	3
Havik	<i>Accipiter gentilis</i>	4
Huismus	<i>Passer domesticus</i>	2
Kerkuil	<i>Tyto alba</i>	3
Oehoe	<i>Bubo bubo</i>	3
Ooievaar	<i>Ciconia ciconia</i>	3
Ransuil	<i>Asio otus</i>	4
Roek	<i>Corvus frugilegus</i>	2
Slechtvalk	<i>Falco peregrinus</i>	3
Sperwer	<i>Accipiter nisus</i>	4
Steenuil	<i>Athene noctua</i>	1
Wespendief	<i>Pernis apivorus</i>	4
Zwarte wouw	<i>Milvus migrans</i>	4

1. Nesten die, behalve gedurende het broedseizoen als nest, buiten het broedseizoen in gebruik zijn als vaste rust- en verblijfplaats.
2. Nesten van koloniebroeders die elk broedseizoen op dezelfde plaats broeden en die daarin zeer honkvast zijn of afhankelijk van bebouwing of biotoop. De (fysieke) voorwaarden voor de nestplaats zijn vaak zeer specifiek en limitatief beschikbaar.
3. Nesten van vogels, zijnde geen koloniebroeders, die elk broedseizoen op dezelfde plaats broeden en die daarin zeer honkvast zijn of afhankelijk van bebouwing. De (fysieke) voorwaarden voor de nestplaats zijn vaak zeer specifiek en limitatief beschikbaar.
4. Vogels die jaar in jaar uit gebruik maken van hetzelfde nest en die zelf niet of nauwelijks in staat zijn een nest te bouwen.

BIJLAGE 4

LITERATUURLIJST

Broekhuizen, S e.a., Atlas van de Nederlandse zoogdieren, uitgeverij KNNV, Utrecht, 1992
Diepenbeek A, Twisk P, Veldgids diersporen, KNNV, Zeist 2013
IKC Natuurbeheer, Handboek natuurdoeltypen in Nederland, uitgeverij Judels&Brinkman, Delft, 1995
Meesters, G, Natuuratlas van Nederland, uitgeverij Icob b.v. Alphen aan den Rijn, 2001
Olsen L-H, Dier & spoor, KNNV uitgeverij, 2012
Ravon, De amfibieën en reptielen van Nederland, 2009
Sovon Vogelonderzoek Nederland, Atlas van de Nederlandse Broedvogels, uitgeverij KNNV, Utrecht, 2002
Vogelbescherming Nederland, Topografische Inventarisatieatlas voor flora en fauna van Nederland, Zeist, 2003.

www.gelderland.nl
www.google.nl
minez.nederlandsesoorten.nl/soorten
www.natura2000.nl
www.nederlandsesoorten.nl
www.ravon.nl
www.synbiosys.alterra.nl
www.sovon.nl
www.steenuil.nl
www.vleermuizenindestad.nl
www.vogelbescherming.nl
www.vogelvisie.nl
www.zoogdiervereniging.nl